

REHBERLİKLE BU AY

MEV İzmir Özel Okulları Yayını / Şubat 2007

"ÇDESY

*Çocuğunuzu Dünyada En İyi Siz Yetiştirirsiniz.
Çünkü onu en çok siz sevdiniz.
Çocuğunuz büyürken, siz bazı hatalar
Yapmış olabilirsiniz.
Bir uzman, sizin yaptığınız hataları yapmadan
Yetiştirebilirdi onu,
Ancak bu uzman sizin çocuğunuzu sizin kadar
Sevebilir miydi? Şüphesiz ki hayır.
Siz, anne baba olarak geçmişte
Birtakım hatalar yapmış olabilirsiniz.
Ama hatasız bir çok şey yaptınız.
Ana babaların genelde,
Sayılabilir miktarda hatası; ama sayılmayacak
Kadar da çok doğru davranışı olur.
Önemli olan geçmişte hata yapmış
Olmak değil; gelecekte aynı hataları tekrarlamamaktır.
Önemli olan gelişmektir."*

Prof. Dr. Üstün Dökmen

MEV
ÖZEL AVNİ AKYOL
LİSESİ

MEV
ÖZEL İZMİR FEN
LİSESİ

MEV
ÖZEL İZMİR
İLKÖĞRETİM OKULU

MEV
ÖZEL İZMİR
İLKÖĞRETİM OKULU
GAZİEMİR ŞUBESİ

Rehberlik Servisimiz İletişime Her An Hazır

Ali Rıza SEVKAL

(Eğitim Danışmanı)

Kurum içi tel: 0 232 234 28 88 (145)

Tülay YAZGAN

(Koordinatör Psikolojik Danışman)

Kurum içi tel: 0 232 234 28 88 (189)

elektronik ileti: tyazgan@mevizmirokullari.k12.tr

Nazan ERYÜREK

(Psikolojik Danışman)

Kurum içi tel: 0 232 234 28 88 (208)

elektronik ileti: nazan@avniakyol.k12.tr

Özlem KURT

(Psikolojik Danışman)

Kurum içi tel: 0 232 234 28 88 (185)

elektronik ileti: ozlem@avniakyol.k12.tr

Şafak UZUN

(Psikolojik Danışman)

Kurum içi tel: 0 232 234 28 88 (210)

elektronik ileti: suzun@ozelizmirilkogretim.k12.tr

Onur AKKOCA

(Psikolojik Danışman)

Kurum içi tel: 0 232 234 28 88 (160)

elektronik ileti: onur@ozelizmirilkogretim.k12.tr

Çiğdem SUMAR

(Psikolojik Danışman)

Kurum içi tel: 0 232 234 28 88 (219)

elektronik ileti: csumar@ozelizmirilkogretim.k12.tr

Didem TEKELLİ

(Psikolojik Danışman)

Kurum içi tel: 0 232 234 28 88 (202)

elektronik ileti: d.tekeli@ozelizmirilkogretim.k12.tr

Gamze BORA

(Psikolojik Danışman)

Kurum içi tel: 0 232 274 15 21 (113)

elektronik ileti: gaziemir@mevizmirokullari.k12.tr

İletişim araçları, çocuklarımızın gelişimini çoğu zaman olumsuz etkiliyor

Ali Rıza SEVKAL

Eğitim Danışmanı

Annelerin eğitim düzeyi arttıkça çocukların televizyonda çocuk programlarını izleme oranı artmakta ve anneler çocuk programlarındaki karakterlerle ilgili konuşmaktadırlar. Çocukların yaşı büyüdükçe sebep sonuç ilişkisi ile ilgili soruları da azalmaktadır. Eğitimli anneler, çocuklarının uygun olmayan eğitim programlarını izlemesini engellemeye çalışmaktadırlar.

Eğitim düzeyi düşük anneler bunu televizyonu kapatarak, eğitim düzeyi yüksek anneler ise çocuklarının ilgisini başka yöne çekerek yapmaya gayret etmektedirler.

Çocuğumu televizyonun olumsuz etkilerinden nasıl koruyabilirim?

Kız çocukları daha çok ses sanatçıları taklit etmekte, erkek çocuklar ise şiddete yönelik davranışlar göstermektedirler. İncelemeler; cinsiyet ayrımı yapmaksızın 8-9 yaş gurubundaki çocukların televizyondan en çok zihinsel gelişim alanından, diğer yaş gurubundaki çocukların ise en çok dil gelişim alanından etkilendiklerini belirlemektedir. Olumsuz etkilenmenin göstergesinin, tüm yaş gurupları için en yüksek oranda argo sözcük kullanmada olduğu görülmektedir. Çocuklar genellikle izleyecekleri programları kendileri seçmektedirler. Biz ebeveynler seçim konusunda onlara arkadaşça yaklaşarak, onların psikolojik çağ özelliklerini dikkate alarak rehberlik yapmaya çaba göstererek, aradaki bağları koparmamaya gayret ederek yöneltmeyi yeğ tutmalıyız.

Erkek çocukların televizyondaki şiddet sahnelerini ve kahramanlarını taklit ettikleri, kızların ise etkilendikleri sahneyi taklit ettiklerini görüyoruz. İletişim yayınlarında anne babalar televizyon, internet gibi görsel yayın araçlarında çocuklarını izleme, sınırlı şekilde denetleme ve kontrol etme olanağına sahiptir. Ama yazılı iletişim araçlarının seçiminde daha geniş anlamda yönlendirme fırsatını kullanma durumundadırlar.

Buna özen gösterme, seçimlerdeki isabetli kararlar okuma alışkanlığını tetikleyecektir. Anne babalar, öğretmenlerle iş birliği yaparken bir yandan da geniş çocuk yayınları kataloglarını araştırıp, inceleyip kendi çocuğunun psikolojik gelişim düzeyine uygun olanını seçme başarısını göstermelidir.

Kitap, çocuklarımızı televizyonun olumsuz etkilerinden uzaklaştıracak önemli bir araçtır.

Ailelerimizde çocuğa hediye alırken kitabın, 4. 5. sırada tercih edildiği görülmektedir. Anne babaların çocuklarına en fazla yaş günlerinde, bayramlarda, yılbaşında hediye aldıkları, en çok hediye alan kişi anne, alınan hediye de boyama kitabıdır. Çocuklar ödül ya da armağan olarak kendilerine oyuncak alınmasını, ikinci üçüncü sırada da kitap alınmasını tercih etmektedirler.

Ülkemizde son on yılda çocuk edebiyatı gelişmiş ve batı ülkelerinin ürünleri ile karşılaştırılabilir hale gelmiştir. Ancak fiziksel yapı açısından beklenen standartlara ulaşamamıştır. Hikaye kitaplarındaki metinlerin sıfat ve isim açısından dil gelişimine uygun olduğu gözlenmektedir.

Anne babaların çocuklarına kitap seçerken, renkli öykü kitaplarını tercih ettiği, içerikle birlikte resimleme özelliklerine ağırlık verdikleri, kitap okunduktan sonra çoğunluğun kitap hakkında konuştuğu, kitabı zihin gelişim açısından bir araç olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

REHBERLİKLE BU AY

MEV İzmir Özel Okulları Yayını / Şubat 2007

İMTİYAZ SAHİBİ

MEV Özel Avni Akyol Lisesi Adına
Okul Müdürü Ceyda ÖNAL

YAYIN SORUMLUSU

Elbin ERTUNÇ DİNÇ
Basın Halkla İlişkiler Müdürü

EDİTÖRLER

Ali Rıza SEVKAL - Tülay YAZGAN
Nazan ERYÜREK - Özlem KURT - Şafak UZUN
Onur AKSÜTOĞLU AKKOCA - Çiğdem SUMAR
Didem TEKELLİ - Gamze BORA

GRAFİK TASARIM ve BASKI

Pakman Matbaacılık
0 232 433 81 87

YAZIŞMA ADRESİ

Müzeyyen Senar Caddesi No:71
(35310) Güzelbahçe - İZMİR
Telefon : 0 232 234 28 88 (pbx)
Belge Geçer : 0 232 234 29 30
www.mevizmirokullari.k12.tr
iletisim@mevizmirokullari.k12.tr

Çocuklarımızın dil gelişimi ve kendilerini doğru ifade edebilmeleri okudukları kitap sayısı ile doğru orantılı

Çocuklarımızın yaş çağına göre yeterli düzeyde dil gelişimini sağlamak sözcük dağarcığını kapasiteye göre artırmak onlarla iletişim kuran büyüklerin konuşmalarına ve çocuklar tarafından okunan kitapların sayı ve düzeyine bağlıdır. Sosyo ekonomik yönden gelişmiş ailelerin çocuklarının günlük yaşamda dolayısı ile okulda kullandıkları sözcük sayıları aile bireylerinin öğrenim ve kültür seviyeleri ile doğru orantılıdır.

Çocukla birebir ilişkisinin diğer aile bireylerinden çok daha yoğun oluşu nedeni ile annenin öğrenim düzeyi çok önemlidir.

Dil gelişiminde görsel basının da büyük etkisi kabul edilmekte ve seçilen temaların veya seçme şansına sahip olmaya gayret ettiğimiz konuşma ve görüntülerin önemi yazılı basından daha ağırlıktadır. Bu nedenle önce çocuğumuzla bu konuda aramızda bir uyuma, anlaşma zemini oluşturmalıyız. Doğal olarak bu uyumun sağlanması için çocuğun çok küçük yaşlarda aile içinde belirlenen kurallara adapte olması, eğitimin o kurallara göre yönlendirilmiş olması gerekir.

Ödül, ceza (yaptırım), sevgi, duygusallık, affetme davranış ve ölçülerinde tutarlılık ve ağır başlılık gerekir. Eğitimde çok küçük yaşlarda dengeleri dikkatli uygulamaya çalışan anne babaların çocukları, televizyon ve bilgisayardaki yaşlarına göre cazip, ancak olumsuz etkileri vurgulanan görüntülerden uzaklaşmayı kabul edebilirler. Bu denge çok önemlidir.

Yaşadığımız toplumda anne babalık rollerinin basit roller olmadığını kabullenmeliyiz. Yetiştirdiğimiz çocuklarımızın yarınlarında göstereceği olumsuz, arzu edilmeyen davranışlarında "Bu çocuk kimin modeli oldu? Niye böyle oluyor?" üzüntüsü ve hayreti içine düşmemeliyiz.

Anneciğim, babacığim bu yazı sizin için!

Tülay YAZGAN
Koor. Psikolojik Danışman

Değerli veliler hiç yorum yapmadan bu yazıyı sizlerle paylaşmak istiyorum.

Kapıdan içeri girer girmez neşeyle bağırdı:

"Anne, biliyor musun bugün yuvada ne oldu?"

"Görmüyor musun? Telefonla konuşuyorum!" dedi annesi.

Hiç kimsenin sevdiği şey birbirine benzemiyordu. Annesi telefonu, babası arabayı seviyordu.

Her şey erteleniyordu telefon ve araba söz konusu olduğunda.

Bir de eve misafir gelecek oldu mu, kendisine hiç yer kalmıyordu.

Nerelere gitsindi?

Annesi kapattı telefonu. Mutfaktan tencere, kaşık sesleri geliyordu. Koşarak yanına gitti.

"Sana yardım edeyim mi?" dedi en sevimli halini takınarak. Annesi manalı manalı baktı.

"Hayırdır? Bir yaramazlık mı düşünüyorsun? Bak bir de seninle uğraşmayayım. Çok yorgunum zaten."

Yorgunluk nasıl bir şeydi? Bazen elinde oyuncakıyla uykuya daldığında, anneannesi oyuncakı yavaşça elinden alır, "Nasıl yorulmuş yavrucak!

Uykunun gül kokulu kolları sarsın seni" diyerek, alınına bir öpücük konduruyordu.

Yorgunluk gül kokulu bir uykuya dalmaksa eğer, ne diye annesi kendisiyle böyle kızgın kızgın konuşuyordu.

"Anneciğim, yorulduğun zaman gül kokulu uykulara dalarsın. Anneannem öyle söylüyor."

"Uykuya dalayım da gül kokuları kusur kalsın. Yorgunluktan ölüyorum." Bu kelimedenden nefret ediyordu "Yorgunum... yorgun olduğumdan... böyle yorgun yorgunken..."

"Anneciğim sen yorulma diye..."

"Yemekte konuşuruz çocuğum. Bankada işler yetişmedi. Baban gelene kadar bunları bitirmem lâzım. Haydi, sen oyna biraz."

"Hani siz yoruluyorsunuz ya..."

"Eeee..."

"Ben de oynamaktan yoruluyorum."

"Ne yapayım?"

"Bilmem..."

Yapılmaması gerekenleri biliyordu da büyükler, yapılması gerekenleri hiç bilmiyorlardı. Işıklar söndü birden.

Annesi öfkeyle söylenmeye başladı. "Mum da yok" diye diye karıştırdı dolapları el yordamı ile.

Çocuk sırtüstü yatıp, anneannesinin köyünü düşündü.

Gaz lâmbasının ışığında deli tavşan masalını anlatışını... Deli tavşanın duvardaki aksini getirdi gözlerinin önüne.

Anneannesi gibi iki ellerini birleştirip işaret parmaklarını yukarı kaldırarak tavşan kafası yaptı. "Bak deli tavşan" diyerek parmaklarını oynattı.

Yoldan geçen arabaların farları duvardaki tavşana yol açtı. Tavşan alabildiğine hür dolaştı sağda solda.

Otlarla, kuşlarla konuştu. Sonra yorgun düştü. Duvardaki görüntü o minik avuçların açılmasıyla kayboldu.

Kolu yavaşça kanepeden aşağı sarktı. Neden sonra ışıklar geldi. Kadın çocuğun hiç konuşmadığını akıl etti birden. Kanepeye koştı. Küçük dizlerini karnına doğru çekerek uykuya dalmıştı.

Masanın üstündeki dosyalara baktı öğrenerek. Dindirilmez bir pişmanlık doldurdu içini. Uyandırmaktan korka korka küçük alınına bir öpücük kondurdu.

Çocuk sanki bu öpücüğü bekliyormuşçasına "İşin bitince beni sever misin anne?" dedi.

Kadın, sevilme için randevu alan çocuğuna bakarak sabaha kadar ağladı.

Tükenmişlik Sendromu, insanın hem fiziksel hem de zihinsel enerjisini tüketiyor.

Tükenmişlik Sendromu Pençesindeki Gençler

Nazan ERYÜREK
Psikolojik Danışman

Gençlere “Nasıl-sın?” diye sormayı hiç denediniz mi? Sorduysanız, aldığınız yanıtlar muhtemelen şöyledir: “Çok yorgunum, uykum var, canım hiçbir şey yapmak istemiyor, bıktım...” Vb'dir.

Bu tarz cevaplarla çok fazla karşılaşmamızın nedeni çağımızın getirisi olan ve son on yılda büyük oranda artış gösteren “Tükenmişlik Sendromu” olarak adlandırılan hastalık kaynaklı olabilir.

Değerlerin hızlı kayboluşu + zamanı tüketmenin bir değer sayılması = Tükenmişlik Sendromu

Tükenmişlik Sendromu; değerlerin hızlı kayboluşu ve zaman tüketiminin bir değer sayılması ile ortaya çıkıyor. Hayatın her yönünde hızlı bir erime ve tükenmenin söz konusu olması, İnsanın hem fiziksel hem de zihinsel enerjisini tüketiyor.

Tükenmişlik yaratan etmenleri bireysel ve çevresel olmak üzere ikiye ayırabiliriz.

Bireysel Etmenler:

- 1- “En iyisini yapmalıyım.” tarzındaki tutumlar.
- 2- “Kendi başarısı için çalışmak yerine, anne babayı mahcup etmeme” adına yapılan çalışmalar.
- 3- “Kırgınlık, Kızgınlık ve Öfke” duygularını sürekli ortaya çıkartan tavır ve davranışlarda bulunmak.

Çevresel Etmenler:

- 1- Sürekli aynı işin yapıldığı uğraşlar tükenmişlik yaratıyor. OKS ve ÖSS'ye hazırlanan gençler de kesintisiz ders çalışıyor. Okula gidiyor, yapılan işlerde hep bir monotonluk söz konusu.
- 2- Kişiyeye yönelik beklentinin çok oluşu ve değişmezliği yine **tükenmişlik** yaratır.
- 3- Mükemmeliyetçi anne- baba tutumları, yine etkenlerden bir tanesidir.
- 4- Gençlerin gösterdiği çabanın fark

edilmeyerek, takdir edilmemesi de öğrenciyi tüketiyor.

Yukarıda belirttiğimiz, bireysel ve çevresel etmenler, genci tükenmişliğe götürmeden önce yoğun bir stres yaşamasına neden oluyor. Gençinizin tükenmişlik sınırlarına dayanmadan bazı şeylerle baş etmesini istiyorsanız; önce stresle başa çıkmasına yardımcı olabilirsiniz.

Çocuğunuzun Stresle Başa Çıkmasına Nasıl Yardımcı Olursunuz?

Stres yaratan unsurların her zaman çevremizde olduğunu ancak sürekli “Mahvoldum, bittim” şeklindeki yakınmalarla bunlara yenik düşmenin bir çözüm olmadığını, çözümün olaylara farklı bir bakış açısı ile bakarak gerçekleşeceğini çocuğunuza anlatın.

Okul yaşantısının eğlenceli hale gelebilmesi için çocuğunuza yardımcı olun. Örneğin; çocuğunuzun arkadaşları ile birlikte olmasına ve okul dışında da sosyalleşmesine izin verin.

Spor için ortam yaratın. Çocuğunuzun sporla ilgili etkinliklere katılması için onu teşvik edin.

Çocuğunuzun yeteneklerinin ve yaratıcılığının hangi doğrultuda olduğunu fark edip, günlük hayatta ve okul yaşantısında bu yönlerini öne çıkartmasını sağlamak çocuğunuzun monotonluktan kurtulmasını dolayısıyla strese yakalanmamasını sağlar.

Zamanı iyi kullanması gerektiğini çocuğunuza anlatın. Zaman yöntemi, stresi ortadan kaldırmak için ideal bir yöntemdir. Bunun için kişi hedef ve amaçlarını iyi belirleyerek zamanı bu doğrultuda ayarlamalı.

Çocuğunuzun tutamayacağı sözler vermesine neden olmayın. Bekleneni verememesi gerginlik yaşamasına neden olacaktır.

Çocuğunuzla konuşurken olumlu olmaya özen gösterin. Çocuğunuz dış dünyayı algılamada ve yorumlamada destek olacak ve moral verecek bir yetişkinin yardımına ihtiyaç duymaktadır.

Günlük tutmak bir iç dökme şeklidir ve bu şekilde çocuğunuz kendisi ile ilgili farkında olmadığı noktaları aydınlığa çıkartmasına yardımcı olacaktır. Bu noktada size düşen görev çocuğunuzun mahremiyetine saygı duymaktır.

İşlerin öncelik sırasına konması gerektiği ile ilgili çocuğunuza yardımcı olun. Sorun çıktığında en çok stresi doğuracak olan işler, en çok önem verilen işlerdir. Örneğin ödevleri tamamlarken basit ve kısa ödevleri önceden bitirmeye çalışmak akıl çelici olsa da, bu tür ödevlerin sonunun hiçbir zaman gelmeyeceğini çocuğunuza hatırlatın, en önemli çalışmaya en çok zamanı ve önceliği vermek gerektiği üzerinde sıklıkla durun. (Ancak çocuğunuzun bu tür bir öneriye ihtiyacı olup olmadığını mutlaka gözden geçirin.)

Verimli bir çalışmanın birinci şartının yapmakta olunan işe konsantre olmak olduğunu anlatın ve bir sonraki iş için kaygılanmanın işler için çözüm sağlamayacağını belirtin.

Okulda Akran İstismarı

Özlem KURT
Psikolojik Danışman

İstismar genelde şunları içerir:

- ✍️ Kasten düşmanlık ve saldırı
- ✍️ İstismar eden ve istismara uğrayan bireyler
- ✍️ Her zaman üzücü sonuç

Akran İstismarını, bir grubun ya da bireyin, bir bireye yönelik, belli bir süre devam eden, gücün sistemik olarak kötüye kullanılmasını içeren agresif davranışlar diye tanımlayabiliriz. Akran istismarı yaşamın sürdüğü her ortamda vardır. Anaokulu yıllarında başlar ve üniversite yıllarında da devam eder. Eğitim sürecinin tamamlanması ile bitmez ancak azalır. İşyerlerinde de akranlarını istismar etmeye çalışan kişilerle karşılaşabilirsiniz.

Biz de Rehberlik Servisi olarak öğrencilerimizin bu konuda bilinçlenmelerini sağlamak ve zarar görmelerini engellemek amacıyla okulumuzda birtakım çalışmalar başlattık. Okul koridorlarına afişler astık, derslerde konunun işlenmesini sağladık ve bir anket çalışması uyguladık. Siz velilerimize de bülten aracılığıyla ulaşmayı hedefledik.

Öncelikle hangi tür davranışlar istismar kapsamına girer?

İstismar şu şekillerde olabilir;

Fiziksel; itme, vurma, dövme, çimdikleme, tekmeleme ve şiddetin diğer şekilleri.

Sözlü; isim takma, kötü söz söyleme, dedikodu, söylenti yayma ve tehdit

Duygusal; dışlama, işkence (mimiklerle dalga geçme, kitaplarını saklama), eğlenme, utandırma

Cinsel; istenmeyen fiziksel ya da sözlü temas

İstismar şu şekillerde sonuçlanabilir:

*Depresyon *Düşük benlik saygısı*
Utangaçlık -Düşük okul başarısı İzolasyon -
İntihara teşebbüs

İstismar İşaretleri nelerdir?

İstismarı ya da istismar edenleri ortaya çıkarmak zordur; çünkü çocuklar bu durumu saklama eğilimindedirler. 10-14 yaş arası istismar edilen çocukların %60'ı bu durumu kimseye anlatmaz.

Ancak çocuklar davranışlarıyla istismara uğradıklarının işaretlerini, sinyallerini verebilirler. Eğer çocuğunuzla yakından ilgilenir, takip eder ve haberdar olursanız onun istismara uğrayıp uğramadığını fark edebilirsiniz.

İstismara uğrayan çocuklar

- Okula gitmekte isteksiz olabilir.
- Sizden kendisini okula götürmenizi ya da okul servisini değiştirmek isteyebilir.
- Ders başarısızlığı gösterebilir.
- Eve kıyafetleri ve kitapları yıpranmış bir halde gelebilir.
- Eve her zaman parası bitmiş gelebilir.
- Cep telefonu çaldığında ya da e-mail geldiğinde korkabilir.
- Çok üzgün bir ruh hali içine girebilir ve yemek yemek istemeyebilir.
- Kekemelik başlayabilir.
- Gece uyurken ağlayabilir.

·Gece kabuslar görebilir ve yalnız yatmak istemeyebilir.

·Kendine ait birtakım eşyaları sürekli kaybolabilir.

·Sizden sürekli para isteyebilir ya da çalma davranışı başlayabilir.

·Diğer aile fertlerine gergin ve sinirli davranabilir.

Ailelere Öneriler

·Çocuğunuzun davranışlarını izleyin ve işaretlerden haberdar olun.

·Eğer çocuğunuzun istismar edildiği ile ilgili kaygınız varsa, bunu o'na direkt sorun.

·Bu durumun gizli kalmasına izin vermeyin.

·Eğer okulda gerçekleşen bir istismarsa, bir yetkili ile konuşun.

·Okulunuzdaki bu konula ilgili yapılan programlara katılın.

·Çocukların bu tür durumlarla karşılaştıklarında bir strateji belirlemelerine yardımcı olun. "Hayır" diye bağırın, güvenle yürüyün ve koşarak oradan uzaklaşın gibi.

·İstismara uğradığında nasıl bir strateji belirleyecekleri ile ilgili kapsamlı bir yardım için ve bu konuyla baş etmesini sağlamak amacıyla çocuğunuzun okul rehberlik servisine yönlendirin.

·Çocuğunuz eğer okul yolunda istismara uğradıysa, bir süre ona okul yolunda eşlik edin.

·Çocuğunuzun arkadaşlık kurmasına yardımcı olmak için arkadaşlarını evinize davet edin. Aileleriyle tanışmak için fırsatlar yaratın.

Oyun Makinesi

Şafak UZUN
Psikolojik Danışman

Yıl 1962 Cambridge-Massachusetts'teki Hingham Enstitüsünde Steve Russell, iki kişilik oyun seçeneği ve torpido fırlatma özellikleri içeren bir uzay gemisi oyunu geliştirdi. Yıl 1971, ilk jetonlu oyun makinesi oluştu. Adı "Computer Space" kondu. 1971-1981 arasında Nutting Associates bu oyunun haklarını 500\$'a alarak 1500 makine daha üretti. Fakat bu oyun beklenen ilgiyi görmedi. Busnell kazandığı 500\$'la kendi oyun geliştirme şirketini kurdu. Adı "Atari" idi.

1981'de Atari en hızlı büyüyen şirket haline geldi. 1988'de oyunlar yavaş yavaş renklenmeye başladı. 1989'da modem üzerinden oynanabilen ilk oyun da bu yıl piyasalara sürüldü. Ayrıca ilk CD-ROM oyunu "The Manhole"(bu oyunu hiç bilmiyorum) Activision tarafından geliştirildi. 1989 Bu yıl "ilk"lerin yılı oldu. 256-VGA grafik modunu kullanan ilk oyun, ses kartları, modem üzerinden oynanabilen ilk oyun da bu yıl piyasalara sürüldü. Bilgisayar oyunları sektörü bugünlerde ulaştığı noktayı 1989 yılında yapılan sıçramaya borçlu diyebiliriz.

Ama beni asıl ilgilendiren, ...Ev bilgisayarı olarak üretilip piyasa sunulan ve kısa süre içinde geniş bir kitleye ulaşan, bilgisayar kavramının ev kullanıcıları arasında yaygınlaşmasında büyük katkısı olan **Commodore 64** ve takipçisi Amiga 500'dür.

90'lı yılların başında kuzenim Cihan'a alınan amiga 500'ü daha dün gibi hatırlarım. Üzeri gri, siyah tuşları olan, harf- rakam ve garip sembollere sahip, televizyona bağladığında senin kontrolün altında olan, renkli bir ekrana sahip amiga 500... Oyun kavramımı tamamen altüst eden makine... Cihan, sabah kalkar (tabi ki tatil günlerinde) oturur oyun makinesinin başına, bir

daha ne zaman kalkacağını kimse bilmezdi, ondan başka... Cihan, Caner (diğer kuzenim) ve ben sıra yapardık. Ama o sıraya, yaşı bizden büyük olan ABİ kuzen hiç uymazdı... Hep "bi dahalar" ona aitti. "Benim bilgisayarım, hadi bana bi su getirin, sırtıma masaj yapın" lafları hep ona aitti. Sıkılıp kalkmasını beklemekten başka yapabilecek bir şey yoktu. Yine de abi kuzenin hakkını yememem lazım. Arada bir (gün içinde bir ya da iki kez) iyi tarafı tutardı. İşte o zaman oyunun içine girer, oradaki kahraman olurdum. Kendi yapamadıklarımı ona yaptırır mutlu olurdum.

Kahramanımın azalan bir enerjiye sahip olması beni üzzerdi. "Game over" yazısını görüp öldüğümü görmek her ne kadar beni üzse de yeniden başlatmanın zevki, ölümü çabuk unuttururdu.

O zamanlarda oyun dediğin dışarıda oynanırdı. Topun egemenliği tabii ki devam etti, ama azalarak... Önceleri bitiş zili çaldıktan sonra, futbol, basketbol vs... ile oyun oynayan öğrencilerin doldurduğu okul bahçeleri yavaş yavaş sessizliğe bürünmeye başladı.

Okul çıkışlarında, öğlen aralarında gidilen bir oyun salonumuz vardı artık. Komşuların "yeter artık, akşam oldu, bırakın şu topu, kafam şişti" gibi yakınmaları yerini sessizliğe bıraktı. Sokaktaki "topun" egemenliğini bu kadar çabuk unutabileceğimizi, amiga'dan sonra, topun sahibinin; oyun kurmasının bu kadar zor olabileceğini, iktidarının bu kadar zayıflayacağını düşünemedik.

Biz şanslı kesimdeniz. Öyle herkeste amiga 500 ya da bilgisayar dediğimiz şeyden yoktu. Sonraları yaygınlaşan atari salonları sayesinde artık tüm çocuklar bu makinelerle tanıştı. Dolup taşar oldu salonlar... Jetonla çalışan oyun makinelerinin devri gelmişti...

Zamanla ucuzlayan teknoloji, bilgisayar, playstation 1-2-3, X-Box gibi oyun makinelerinin tüm evlere girmesine yardımcı oldu. Evde oturmanın çok da revaçta olmadığı dönemlerde aileler sevinmişti, çocuklarımız evde oturuyor diye... Onlarla daha fazla zaman geçireceklerini düşünerek onların atari isteklerini yerine getirmişlerdi. Hele de toplumun gidişatının iyi olmaması, kötü niyetli insanların varlığının hissedilir düzeyde artması aileleri bu tür şeyleri almaya teşvik etti. Artık çocuklar evdeydi.

Anne-babanın arkadaş olamadığı yerde en iyi arkadaşı (ne de olsa her dediğini yapıyor) olan oyun makinesi ile çok iyi anlaşması kadar doğal bir sonuç olamazdı. Hele de internet denilen deryanın işin içine girmesiyle artık oyunlar sanal ortamda, multiplayer (çok kişiyle demekmiş) oynanmaya başladı. Çocuk artık globalleşmişti. İstanbul'dan, Samsun'dan, Diyarbakır'dan hatta Japonya'dan, Amerika'dan, Fransa'dan bir sürü arkadaşı vardı. Aynı hedef için birlikte hareket ediyorlardı.

Bir makinenin insanı bu kadar esir alabileceğini hiç düşünmeden atılan adımlar daha sonraları isyana dönüştü. Odasından hiç çıkmıyor, sürekli internette oyun oynuyor, chat yapıyor, derslerine çalışmıyor... Sorumluluklarını yerine getirmekte çok zorlanmaya başlamıştı çocuk... Kendi başına bir şeyleri yapamaz olmuştu.

Artık arkadaşlarıyla yüz yüze konuşmasına da gerek yoktu. Nasıl olsa MSN vardı. Karşılıklı iki kamerayla bu iş de halledilebiliyordu. Hatta bir sürü yeni arkadaşlıklar da kurulabiliyordu bu sayede... Kuruldu da... Bakkaldan

ekmek almaya bile gerek kalmamıştı, yüz yüze gelmek zorunda kalmadan internette sipariş verebiliyordunuz.

Bu teknolojiyi kullanmak kadar harika bir şey olamazdı. Kullanması kadar da

doğal bir şey olamaz.

Son 20 yıldaki değişimleri takip edebilme gücümüzdeki yoksunluklar çocuklarımızla olan iletişimimizi nasıl etkiledi? Acaba onun dünyasını, kullandığı makinenin ne işe yaradığını ne kadar biliyoruz? Hangi oyunları oynuyor, kimlerle chat yapıyor biliyor muyuz? Evde oturmanın çok da revaçta olmadığı dönemlerde aileler sevinmişti, çocuklarımız evde oturuyor diye... Şimdi çocuklarımız evde oturuyorlar ve gözümüzün önündeler... Acaba halen mutlu muyuz?

Mutlu olmanın yolu mükemmel olmadığımızı kabullenmekten geçiyor

Onur AKKOCA
Psikolojik Danışman

Niçin Mükemmel Olmak Zorunda Değiliz?

Bu sorunun cevabını hemen vermek istiyorum. MUTLU OLMAK İÇİN... Hem kendi mutluluğumuz hem de çocuğumuz, eşimiz, annemiz, babamız yani tüm çevremizdekilerin mutluluğu için.

Mükemmel, dört dörtlük, kusursuz, çok sık duyduğumuz kullandığımız ama çoğu zaman da gerçek anlamı üzerinde çok düşünmediğimiz kelimelerdir. Hepimiz çocukluğumuzdan beri hep daha iyisini yapmak, sürekli kendimizi geliştirmek için çabalıyoruz. Örneğin; notlarımızın belli bir seviye üzerinde olmasına çabalıyoruz, iş yerinde en iyi performansı göstermeye çalışıyoruz, en iyi ebeveyn olmak için uğraşıyoruz. Bu amaçlarımıza ulaştığımızda kişisel bir tatmin yaşıyoruz ve çevremizdeki insanlardan onay alıyoruz. Bu tür çabalar mükemmel olma çabaları değildir. Bu şekilde yaşanan performans geliştirme isteği sağlıklı bir çaba ve kendimizi geliştirmemizi, hedeflere ulaşmamızı sağlıyor. Ama mükemmeliyetçilik söz konusu

olduğunda sağlıklı çabadan çok farklı durumlar söz konusu oluyor. Temel fark mükemmeliyetçilikte başarısızlıktan uzak kalma isteği ve bunu gerçekleştirmek için ne

Davranışlarıyla ve beklenti düzeyleriyle farkında olmadan 'ne kadar mükemmel olursan sevgimiz de o oranda artar' mesajı veren ebeveynler çocuklarının kişilik gelişimlerini olumsuz etkiliyor

pahasına olursa olsun çabalamadır. **Mükemmeliyetçi kişiler hayatlarını kusursuzluk felsefesi üzerine kurmuşlardır. Mükemmeliyetçi kişilerin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz.**

Başarısız olmaktan korkma: Mükemmeliyetçi kişiler benliklerini ve özsaygılarını başarılarının üzerine kurmuşlardır. Bu sebeple en küçük bir başarısızlık onlar için yıkıcı olabilir. Katı acımasız bir şekilde kendilerini eleştirirler.

REHBERLİKLE BU AY

Hata yapma korkusu: Mükemmeliyetçi kişiler hata yapmayı başarısızlıkla bir tutarlar, hata yapmaktan aşırı derece de kaçındıkları için öğrenme ve kendini geliştirme fırsatlarını da kaçırmaları. Sürekli bir kaygı durumları vardır. Etkili başa çıkma yöntemleri yoktur.

Onaylanmama korkusu: Mükemmeliyetçi kişiler hata yaptıkları zaman başkaları tarafından kabul edilmeyeceklerine inanırlar. Mükemmel olmaya çalışmak kendilerini olumsuz eleştirilerden ve yargılardan koruma çabasıdır.

-meli, -malı düşüncesi: Mükemmeliyetçi kişilerin katı kuralları ve hayatlarında yapılmalı ve yapılmamalı vardır. Çoğunlukla ne kendilerine, ne de çevrelerindekiyle karşı esnekler.

Süzgeçten geçirme: Mükemmeliyetçiler, seçici bir şekilde davranarak olumsuz detayları abartma eğilimindedir. Bu olumlu bilgilerin gözden kaçmasına neden olmaktadır.

Kişisel hassasiyet: Mükemmeliyetçiler, genellikle başkalarının fikirlerine aşırı önem verirler, beğenilmek isterler.

Başkalarına güvenme güçlüğü: Mükemmeliyetçiler, bir işi yaparken başkalarına görev verme veya iş paylaşımı konusunda güçlük çekerler, başkasına yetki veremez, bütün işi tek başına yapmaya çalışır.

Mükemmeliyetçilik bir hastalık değildir. Yakalanamazsınız, kalıtsal değildir onunla birlikte doğmazsınız.

Peki neden mükemmeliyetçi oluruz?

Aile baskısı, öz-baskı, sosyal baskı, medya baskısı, gerçekçi olmayan rol ve modeller, kusursuz olmadıkça seilmeye ve saygı duyulmaya hakkı

olmadığına inanma, özellikle 6-12 yaş arasında kişisel vasıflar yerine yalnızca yaptıkları şeylerden dolayı ödüllendirilme bunlara neden olabilir.

Bu nedenler arasında özellikle çocukluk döneminde maruz kaldığımız anne baba tutumlarının mükemmeliyetçiliğe etkisinden bahsetmek istiyorum. Biz mükemmeliyetçi olduysak çocuğumuzu korumamız adına. Mükemmeliyetçiliğimiz izin verdiği ölçüde tabii!

Ebeveynler, çocuklarını her haliyle kabul etmeli, onların mükemmel olmayan yanlarını ise geliştirmek için bir fırsat olarak algılamalıdır.

Anne baba çocuğu için en iyisini yapma çabası içindeyken çocuğun yeteneklerini göz ardı ederek bu işi yaparsa, mükemmel olma kaygısı taşıyan ve mükemmel değilim çatışmasına yenik düşen birey olacaktır. Aşırı mükemmeliyetçi tavır, "ne kadar mükemmel olursan sevgimiz o kadar olur" tavrını içerir.

Sınıfta 3. olmak evde konuşulan bir sorunsu ve yargılanıyorsa, "bir dahaki sefere daha mükemmel olmalıyım" şeklini alacaktır. Sürekli daha iyisinin beklenme hali bir süre sonra "ne yaparsam yapayım yetmiyor" duygunu da beraberinde getirir. Bunun sonucunda oluşan yetersizlik algısı kişilik gelişimi açısından çok tehlikelidir.

Bireyin kendini yetersiz algılaması, hayta tutunmak için inşa edeceği dalların, gerçekten bir süre sonra kırılmaya başlaması demektir. Çünkü kendine güven ve sağlıklı kişilik gelişimi, çevresinden gelen "sen iyisin, seilmeye layıksın, yeterlisin" mesajlarıyla oluşur. Eğer ebeveynler çocuğu her haliyle kabul etmezlerse, çocuğun dış dünyayla sağlıklı ilişkiler kurması zorlaşacaktır.

Mükemmel isteyen ebeveynlik, dozunda seyrettiğinde belki yararlı olabilir. Ancak aşırı mükemmeliyetçi tavır, sonunda "mükemmel" ama mutsuz, tatminsiz yetersiz hisseden ve bununla baş etmekte zorlanan çocuklar yetişmesine neden olabilir.

Bize biz olma özelliğini veren mükemmel olmayan yanlarımızdır.

Mükemmel olmayan yanlarımız olmasa gelişemez ilerleyemezdik. Yeni deneyimlere öğrenmek, gelişmek için fırsatlar olarak bakmaya çalışabilirsiniz, kazanılıp kaybedilen durumlar olarak değil.

Bırakın Kelebeğiniz Kozasından Kendi Çabasıyla Çıksın!

Çiğdem SUMAR
Psikolojik Danışman

Kelebeklerin kozadan çıkışı çok özeldir. Koza içindeki hayatını tamamlayan kelebek, yumuşacık başı ile önce kozayı deler. Ama bu çok da kolay olmaz. Çünkü delik küçük, kelebeğin vücudu büyüktür. Rengârenk ve hassas kanatları “ha yırtıldı ha yırtılacak” korkusu ile bir sağa bir sola yalpa yaparak dışarı çıkmaya başlar. Eğer siz, bir anne kelebek olarak, yavru kelebeğinizin bu kıvranırlarına üzülür ve “Yavrum dışarı daha kolay çıksın” diye, deliği genişletirseniz, sizin kelebeğiniz bir ömür boyu uçamaz. Çünkü yavru kelebek, daracık o delikten dışarı çıkmaya çalışırken, koza içinde, vücuduna bulaşmış olan bir sıvıyı da kanatlarından sıyırmaya çalışmaktadır.

Eğer yavru kelebeğiniz, kozadan çıkarken, kanatlarındaki sıvıyı kozadaki o dar delik vasıtası ile sıyırmamış ise, kelebeğiniz artık hiçbir zaman uçamayacaktır. Her kanat çırpışında, ıslak kanatları ya birbirine yapışacak, ya da kanatlarını ağırlıktan taşıyamayacaktır. Böylesi bir kelebek, artık kendi hayatını devam ettirebilmek için “başkalarına bağımlı” hale gelecektir.

“Kelebek ve koza” örneğinde gördüğümüz bu doğa olayı ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkiye de uyarlanabilir. “Aşırı koruma hissi” ile çocuklarına sahip çıkan anne-babalar, çocuklarına iyilik yaptıklarını zannettikleri halde, zarar verebilmektedirler.

Onların hayata hazırlanmasına izin

vermeyerek, sosyal hayatlarını başkalarına bağımlı hale getirmektedirler. Aşırı koruyucu aile içinde yetişen çocuklar sosyal hayata atılmak için gerekli olan donanıma sahip olamamaktadır.

Bir çocuk düşünün ki okul çağına gelmesine rağmen yemeğini annesi yediyor, kıyafetlerini annesi giydireyor. Tabii ödevlerini yaparken de annesi her zaman yanında. Elbette ebeveynler olarak çocuklarımızın yanında olacağız. Zaten bebeklik döneminde bağımlılık normal hatta sağlıklı bir durumdur. Fakat çocuk okul çağına geldiğinde bu durum devam ediyorsa endişelenmek gerekir.

Çocukların hata yapmasına göz yummak gerekir. Çünkü hata yaptıkça deneyim kazanırlar. Çocuk pratikte bir şeyler yaptıkça yapabileceği şeyleri keşfeder. Eğer anne-baba, “Aman oğlum, kızım sen yapma, ben hallederim.” diyor, pratik tecrübe kazanmasına izin vermiyorsa, bu tür çocuklar, hayatlarının geri kalan kısmını, birilerine bağımlı olarak geçirme eğilimi içerisine girebilirler. Hata yapmadıkça ve risk almadıkça,

atacağı her adımda, tereddüt ve kararsızlık içinde kalabilir.

Bağımlılığın bir problem olup olmadığını ölçecek, tarafsız bir ölçüm aracı yoktur.

Aşağıdaki davranışlardan çoğunu uzun zamandır çocuğunuzda gözlüyorsanız, bağımlı bir çocuk yetiştirme olasılığınızdan söz edilebilir:

- ✍ Teneffüste diğer çocuklarla oynamak yerine onları izlemeyi ya da öğretmeninin yanında oturmayı tercih ediyorsa,
- ✍ Ebeveynlerinden ve öğretmeninden sürekli yönlendirme, onay ve kabul bekliyorsa,

Bir çocuk kendi kararlarını almak için sürekli başkalarından destek istiyorsa ve aslında yapabileceği şeyler için ailesine bağımlı kalıyorsa bağımlılık söz konusudur.

✍ Öğretmeni her adımda yardım etmedikçe sınıf içinde yeni bir etkinliğe katılmıyorsa.

✍ Sınıf arkadaşlarıyla işbirliği yapmaktan kaçırıyorsa,

✍ Okula gitmek istemiyorsa, okul dışı etkinliklere katılmayıp sürekli evde kalmak istiyorsa,

✍ Anne babası yardım etmek için hazır olana kadar ödevlerini yapmak için bekliyorsa,

✍ Topluluk içindeyken yetişkinlerden ayrılmak istemiyorsa.

✍ Anne babası yanında olmadığında huysuzlaşıyorsa ya da orada kalmak istemiyorsa,

Çocuklarına sınır çizmekte sorun yaşayan ve aşırı serbest bırakan ana baba tutumu da çocukta bağımlılık geliştirmektedir. Anne babanın çocuğa aşırı onay vermeleri çocuğun bağımlılığının artmasına neden olmaktadır.

Bazen de çocuk ilgi çekmenin bir yolu olarak ebeveynlerine “bana yardım edin, beni koruyun” mesajları verirler. Çocuğun daha fazla korunmasını sağlar. Özellikle koruyucu tutuma sahip ailelerde çocuğun herhangi bir başarısızlığı utanç olarak algılanır. Çocuğa ait bütün görev ve sorumluluklar “o yanlış bir şey yapar”

korkusuyla anne ve babalar tarafından üstlenilir.

“Çocuklarınızın hata yapmasına ve risk almasına göz yumun. Çünkü hata yaptıkça deneyim kazanırlar”

Anne babalar, bağımlı olmak ile bağılı olmak arasındaki farkı bilmeli

Bağımlı çocuk yetiştirmek istemeyen anne babaya öneriler:

Çocuğu sosyal ortamlara alıştırmak, bazen yalnız bırakmak, ufak ayrılıklar yaşatmak erken dönemde alınması gereken önlemlerdir.

Bağımlı davranışlar genellikle koruyucu anne tutumlarından kaynaklandığı için anne babalar tutumlarını gözden geçirmelidir.

Çocuk, kendi giyinirse ters giyer, ayrı yatakta yatarsa üstünü açar, ödevlerini kendi başına yaparsa yanlış yapar diye düşünerek anne babaya sürekli ihtiyaç duyar hale getirmekten kaçınılmalıdır. Çocuğun kendi işlerini kendi başına yapmasına fırsat verilmelidir.

Anne babalar bağımlı olmak ile bağılı olmak arasındaki farkı bilmelidir.

(Bağımlı olmak onsuz olamamak iken, bağılı olmak onsuz da yaşayabilmek ama onun yanında olmasından çok mutlu olmaktır).Bu farkı bilen anne babanın kendi davranışlarını test etmesi ve kendi bağımlı davranışlarının çocuğunu bağımlı yapmadaki etkisini görmesi daha kolay olacaktır.

Çocuğunuzun yapabileceği ve yapması gereken işlere müdahale etmeme konusunda kararlı olun. Her insan gibi yeni bir beceriyi öğrenirken çocuğu hatalardan korumaya çalışmadan çabasını takdir edin.

Çabası için verdiğiniz ödüller, başarısı için verdiklerinizden daha sık olmalıdır. Hem evde hem okulda çocuğa daha bağımsız olmasını öğretirken beklediğiniz davranışı açıkça ifade edin ve bunları yapmadığında ortaya çıkacak sonuçları anlatın.

Örneğin; Çocuk okula giderken saati nasıl kuracağını öğrenmek zorundadır, zamanında hazırlanmazsa okul servisini kaçıracığını bilmelidir. Okuldan getireceği eşya ve ödevlerini koyacağı özel bir yer hazırlayın. Önceki günkü ödevi ya da okuma kitabını bulmak ana babanın işi değildir.

Anne baba olarak en kıymetli varlıklarımızın biz olmadan da ayakta kalabilmeleri için bağımlı değil bağılı çocuklar yetiştirmeliyiz.

Kişilik Gelişiminde Doğum Sırasının Etkisi

Didem TEKELLİ
Psikolojik Danışman

Geçtiğimiz bültende ailemizin kaçıncı çocuğu olduğumuzun kişilik gelişimine önemli etkiler yaptığını değinmiştik. Ailenin büyük çocuğu olmanın nasıl bir durum olduğunu ele almıştık. Bu ayki bültenimizde ise aile içindeki diğer çocukların tutumlarını ve davranışlarını incelemeye çalışacağız.

İkinci Çocuk Olmak:

Büyük kardeşini geçmek için rekabetçi bir tutum sergiler. Asi olabilir veya herkesi yenmeyi deneyebilir. Önünde hep örnek olacak bir kişi vardır. Güçlü olmak için gösterilen çaba ikinci çocuk için özel bir anlam taşır.

REHBERLİKLE BU AY

Her zaman üstün olmak zorunluluğu duyar. Kendinden önce bazı üstünlükler kazanmış birinin olması, ikinci çocuk için kuvvetli bir uyarıcı rolü oynar. Eğer güçlerini geliştirebilir ve ilk çocukla mücadeleye girebilirse, genellikle büyük atılım yapabilir; buna karşılık gücü olan ilk çocuk, ikinci çocuğun kendisini geçme tehlikesi oluşana kadar kendini güvende hisseder.

Ortanca Çocuk Olmak:

Üç çocuklu ailelerde genelde en şanssız olan küçük ve büyük kardeşlerine oranla daha az sevgi ve ilgi gördüğünü düşünen ortanca olandır. Bu nedenle gerek uyum ve davranış bozukluğu gösteren çocuklarda gerekse suçlu çocuklarda ortanca çocuk olma önemli bir etmen olarak dikkatimizi çeker.

Ortanca çocuğun şanssızlığı kendisini büyük kardeşe kıyaslamaya çalışması ve bu kıyaslama sonucu kendini yetersiz hissetmesiyle birlikte ilgi ve sevginin küçük kardeşte odaklaşmasıdır. Ortanca çocuk kendisinden daha güçlü ve yetenekli kardeşe kendisinden sonra gelen kardeşin yarattığı ikili sorunlarla baş etmek zorundadır; ancak anne babanın genellikle birinci çocuklarına oranla daha ılımlı olmaları ikinci çocuğun otoriteyle ilgili sorun yaşamamasına neden olur. Buna rağmen, kendisinin diğerleri kadar yetenekli olmadığı inancı ikinci çocuğun ilerideki yaşamında tepkici, başkaldırıcı ya da içine kapanık ve karamsar bir kişilik geliştirmesine sebep olabilir.

Genelde ortanca çocuk, ne büyüğün ayrıcalıklarına, ne de küçüğe gösterilen özene sahiptir. Büyüklerin oyununa katılamaz, küçük gibi davranamaz çünkü örnek olması beklenir. Sonuçta büyüklerin işlerini, küçüklerin oyunlarını engelleyen bir çocuk haline gelir. Bu durumda en çok ceza alan da o olur. Bu nedenle zaman zaman çevresine düşmanca tutum sergileyebilir. Bazen de tüm bu çaba ortanca çocuğun atılım yapmasına olanak sağlar.

Küçük Çocuk Olmak:

Büyük çocuk ve ortanca çocuktan sonra küçük çocuğun konumu da onu

zor durumlara sokabilir. Ailenin ilgi merkezi olarak üzerine titrenen, en çok şımartılan kişi olan en küçük çocuk diğer aile üyelerinin gözünde her zaman çocuk kalır. Bu durum en küçük çocuğun benmerkezci tavırlar geliştirmesine ve kendisinden güçlü ve yetenekli kardeşlerinin yanında sürekli olarak yetersizlik duygusu yaşamasına sebep olur. Kendinden büyük kardeşler nedeniyle pek çok anne babası var gibidir.

Gerek fiziksel gücü, gerekse zihinsel kapasiteyi gerektiren konularda abi ve ablalarının yanında çocuğun yaşayabileceği başarısızlık onu hayal kırıklığına itebilir. Kendisinden büyük olan kardeşlerini geçme olanağı bulamadığı zaman, en küçük çocuk, genellikle ödevini yapmaktan kaçan, korkak tavırlar takınan, her zaman görevinden kaçmak için bahane bulmaya çalışan ve hiç durmadan sızlanan bir çocuk halini alır. Bazen de evin en küçüğü kendini kanıtlamak için çok gayret gösterip aile içerisinde kim varsa hepsini geçer ve ailenin en yetenekli üyesi olur.

Tek Çocuk Olmak:

Doğumu aile için bir mucizedir. Ebeveynler çocuk bakımı ve yetiştirilmesi konusunda tecrübesizdir.

Tek çocuğun beslenme, bakım, giyim ve eğitimi anne baba açısından daha kolaydır. Bu bakımdan tek çocuk çok çocuğa oranla daha iyi yaşam ve eğitim olanaklarına sahiptir. Tek çocuğun oyun arkadaşlarının azlığı onun için önemli bir engeldir. Kardeşleri olan çocuğa oranla deneyim zenginliği

azdır. Oyun arkadaşı olmadığı takdirde çocuk oyundan zevk alamaz olur. Yetişkinlerle konuşmayı ve onları dinlemeyi tercih eder. Anne babasıyla ilişkilerinden memnundur ve bunu yeterli görür.

Tek çocukla fazla ilgilenilir, şımartılır, gereken süreden önce olgunlaşması beklenir. Anne baba eğer tüm ilgilerini çocuk üzerinde odaklarsa en ufak bir ilgi eksikliğiyle karşılaştığında problem yaşayabilir. Tek çocuk kolaylıkla şımarık ve inatçı çocuk haline gelebilir. Hem kendisine gösterilen özenden hoşnut olmaz, hem de yakınlarının ilgisini çekmeye çalışır. Sabırsızlık ve hükmetme tek çocuğu karakterize eder. Tek çocuklarda kızlara oranla erkek çocukların daha sorunlu olduğu göze çarpar.

Tek çocuğun en önemli şanssızlığı, paylaşma ve yardımlaşma ortamında büyümemesinden kaynaklanmaktadır. Ancak çocuğun olumlu kalıtsal özelliklerinin yanı sıra onu bilinçli olarak destekleyen anne baba tutumu bu olumsuzlukları ortadan kaldırır. Zenginleştirilmiş yakın çevre ortamında büyümemesinden kaynaklanmaktadır. Ebeveyn, her şeyden önce dengeli ve sakin olmalıdır. Kaygı ve tereddüt hatalı davranışlara yol açabilir.

Doğum sırası kişilik gelişiminde her zaman en önemli etken değildir. Bunun dışında ebeveyn tutumları, sosyal ve ekonomik koşullar, cinsiyete bağlı farklılıklar da kişilik gelişiminde diğer önemli etmenlerdir.

Kişilerin, aynı doğum sırasına sahip diğer bireylerden farklı olabilmeleri de bu etkenlerin kişiden kişiye, aileden aileye, toplumdan topluma farklılık göstermesinden kaynaklanır.

KAYNAKLAR:

Adler, A. What life could mean to you
Hazelden Education Materials 1998
Stein, H. T. Adlerian Overview of Birth Order Characteristics
Adler A. The Individual Psychology of Alfred Adler

Ailenin tutum ve davranışları çocukların kişilik gelişiminin temelini oluşturuyor.

Aman Dikkat! Her Davranışımız İzleniyor

Gamze BORA
Psikolojik Danışman

Anne ve babalar çocukları için en doğru olanı yapmak ve çocuklarının gelişime katkıda bulunmak isterler; ancak anne ve babanın doğruları ve çocukları için yaptıkları çocuklar için her zaman doğru ve iyi olmayabilir. Her anne ve babanın doğruları birbirinden farklı olduğundan çocuklara karşı tutum ve davranışları da farklı farklıdır. Çocuğunun kişiliğinin temel taşlarının olduğu okul öncesi dönemde ailenin çocuğa karşı olan tutum ve davranışları çok büyük önem taşımaktadır.

Ayrıca anne ve babanın sadece çocuğa karşı değil, birbirine karşı davranışları da çocuğun dış dünya ile kuracağı ilişki için bir model oluşturmaktadır. Anne-babanın tutumu, gelişmekte olan çocuğa model olur ve çocuk gördüğü bu modeli taklit ederek ve bu davranışları özümseyerek kişiliğini yavaş yavaş oluşturmaya başlar. Bu sebeple ebeveynlerin çocuklarından bekledikleri davranış modeline uygun davranmaları gerekmektedir.

Çocuğa sergilenen anne baba tutumları aşağıdaki başlıklar altında incelenebilir.

1. Aşırı Otoriter ve Reddedici Aile Tutumu:

*Çocuğun bedensel ve ruhsal gereksinmelerini karşılamayacak kadar olumsuz duygular beslenilir. Çocuğa şefkat, sevgi, sıcaklık verilmez, her yaptığı eleştirilir.

Aşırı Otoriter ve Reddedici Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri:

*Bu çocuklar kötü muameleyle maruz kalmaktan korktukları için anne ve babaya karşı edilgen, uysal ve erdemli olmaktadır. Fakat içten içe anne babaya karşı düşmanlık duyguları geliştirirler.

2. Aşırı Hoşgörülü Aile Tutumu:

*Çocuk merkezli bu tür ailelerde çocuğun yaptığı her şey hoş görülür ve çocuk aşırı özgür bırakılır.

Aşırı Hoşgörülü Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri:

*Aşırı hoşgörülü tutum ile yetiştirilen çocuklar bir süre sonra anne babasını denetim altına alır, onları tehdit ederler. Dedikleri olmayınca da tehditlerini uygularlar.

3. Aşırı Koruyucu Aile Tutumu :

*Çocukların üzerine titrenir. Ağlamasın, üşümesin, terlemesin, hasta olmasın, yorulup incinmesin diye büyük bir çaba gösterilir. Her şey çocuk adına yapılır. Anne babaların çocuklar için geliştirdikleri aşırı kaygı, çocuklarını aşırı korumaya yönlendirir.

Aşırı Koruyucu Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri:

*Kararlar, çocuk adına aile tarafından alındığı için, karar alma ve seçenekleri değerlendirme becerileri gelişemez. Karşılaştığı sorunlarla başa çıkamayacağına inanır ve sürekli hata yapma eğilimi içindedir.

4. Tutarsız Aile Tutumu :

*Bu ailelerde çocuğun yaptığı bir davranış bazen çok sert bir tepki alabilirken, bazen de çok olumlu karşılanabilmektedir. Tutarsız anne babanın iki çocuğuna karşı farklı

tutumunu ya da anne babanın kendi eğitim tarzlarındaki farklı tutumları çocukları olumsuz yönde etkileyebilir.

Tutarsız Aile Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri :

*Bir davranışın kimi zaman ödüllendirilmesi kimi zaman da cezalandırılması çocukta cezanın anlamı ve suçun niteliği hakkında kuşku uyandırmasına neden olur. Ne zaman, nerede, ne yapacağını bilemezler.

5. Kabul Edici, Güven Verici ve Demokratik Aile Tutumu :

*Sevgi, saygı, huzur, güven ve şeffaflık olan ailede çocuk tüm yönleriyle kabul edilir.

*Anne baba davranışları ile çocuğa uygun birer model, çok iyi rehberdir. Çocuğa yol gösterir ama alacağı kararlar konusunda serbest bırakır. Ona bir çok alternatif sunulur ama seçim çocuğa aittir. Problemlere anne baba ile birlikte çözüm arayarak zamanla bu becerisini geliştiren çocuk, seçimlerinin sonuçlarına da kendisi katlanır.

*Aile içinde kurallar ve sınırlar herkes için ve hep birlikte belirlenir ve bu sınırlar içinde çocuk özgürdür. Kuralların mantıklı açıklaması yapılır.

Kabul Edici, Güven Verici ve Demokratik Anne Baba Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkileri:

*Demokratik ve güven verici bir ortamda yetişen çocuk, kendine ve çevresine saygılı, sınırları bilen, yaratıcı, aktif, fikirlere saygı duyan, fikirlerini rahatlıkla söyleyebilen, kişilik ve davranışları açısından dengeli, sorumluluk duyguları gelişmiş, hoşgörülü, işbirliğine hazır, arkadaş canlısı, duygusal ve sosyal açıdan dengeli ve mutlu bir birey olarak yetişir.

